

Zeitschrift: Jahrbuch für Philosophie und spekulative Theologie
Band: 19 (1905)

Artikel: De concordia Molinae
Autor: Prado, Norbertus del
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-762013>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 22.07.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

DE CONCORDIA MOLINAE.

SCRIPSIT

FR. NORBERTUS DEL PRADO ORD. PRAED.

(Videsis vol. XVII. p. 301. 476; XVIII. p. 83. 284. 464. Sequitur cap. V. de Praedestinatione, quae est quartum fundamentum Molinianae Concordiae principium.)

III.

Conclusio secunda.

Praedestinatio, quam Molina tradit in libro Concordiae, prorsus reiicienda quoque est, ut pote a) contraria Sacris Scripturis, b) contraria Sanctis Patribus, c) contraria doctrinae Sancti Thomae, d) contraria doctrinae Ecclesiae, e) non satis recedens a doctrina Semipelagianorum.

1. *Contraria quidem Sacris Scripturis.* — Ratio prima. D. Thomas qu. 6. de Verit. a. 3: „Non enim potest dici, quod praedestinatio supra certitudinem providentiae nihil aliud addit nisi certitudinem praescientiae; ut si dicatur, quod Deus ordinat praedestinatum ad salutem sicut et quemlibet alium; sed cum hoc de praedestinato scit, quod non deficiet a salute. Sic enim dicendo, non diceretur praedestinatus differre a non praedestinato ex parte ordinis, sed tantum ex parte praescientiae eventus. Et sic praescientia esset causa praedestinationis; nec praedestinatio esset per electionem praedeterminantis; quod est contra auctoritatem Scripturae et dicta Sanctorum.“

Sed 1. praedestinatio iuxta Molinam supra certitudinem providentiae nihil aliud addit nisi certitudinem praescientiae. 2. Molina dicit, quod Deus ordinat praedestinatum ad salutem sicut et quemlibet alium. 3. Molina dicit, quod praedestinatus non differt a non praedestinato ex parte ordinis, sed tantum ex parte praescientiae eventus. Praedestinatio ergo, quam Molina tradit, est contra auctoritatem Scripturae et dicta Sanctorum.

Ratio secunda. — S. Augustinus lib. de dono perseverantiae c. 18: „Hoc scio, neminem contra istam praedestinationem, quam secundum Scripturas Sanctas defendimus, nisi errando disputare potuisse.“

Sed Molina in libro suae Concordiae nihil fere aliud facit, nisi disputare contra praedestinationem, quam S. Augustinus defendit. Unde Cardinalis Baronius ad hoc propositum scripsit: „Tantummodo de libris Molinae remanet controversia. Legi eos, sed non sine stomacho; cum in illis nihil potentius agere prae se ferat, quam Sancto Augustino adversari (licet sanctum numquam nominet), eumque oscitantiae redarguere, seque ille in iis disputationibus vigilantior acutiorque iactare. Quis posset eum talia loquentem absque nausea tolerare?“¹

Molina ergo, dum de praedestinatione disputat, disputat 1. contra Scripturas Sanctas, 2. errando.

Ratio tertia. — Apostolus 1. ad Corinth. c. 4 v. 7: „*Quis enim te discernit? Quid autem habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?*“ Et ad Romanos c. 11 v. 35: „*Aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei?*“

Sensus enim horum verborum Sacrae Scripturae in perspicuo est; ipsamet ratio demonstrat, nihil posse fieri et esse, nisi procedat semper immediate immediatione virtutis a Deo, qui est Prima Causa tam fiendi quam essendi omnium rerum atque omnium uniuscuiusque re perfectionum, quocumque modo sint. Unde D. Thomas ad Rom. cap. 11. lect. 5: „*Nullus enim potest dare Deo, nisi quae a Deo accepit.*“ Et 1. ad Corinth. cap. 4. lect. 6: „Cum dicit: *Quis enim te discernit?* assignat rationem, quare unus non debeat contra alium inflari. Potest intelligi dupliciter. Uno modo sic: *Quis enim te discernit* a massa perditorum? Tu teipsum discernere non potes: unde non habes in te, unde contra alium superbias. Alio modo potest intelligi: *Quis te discernit?* scilicet superiorem faciens proximo tuo: hoc quod tu facere non potes. Unde contra eum superbire non debes.“

Iam vero iuxta doctrinam concursus simultanei et indifferentis, gratiae a libero arbitrio pendulae, scientiae mediae, et praedestinationis rationem habentis ex parte usus liberi arbitrii praevisi: 1. homo aliquid habet, quod non recipit a Deo immediate; 2. aliquid ipse dat prior Deo; 3. seipsum ab alio discernit.

¹ Epistola Caesaris Card. Baronii ad Petrum de Villars, Archiepiscopum Viennensem. (Venerab. C. Card. Baron. epistolae et opuscula, tomus secundus Romae 1759, ep. 162.)

Etenim 1. Deus non movet nec applicat causas secundas ad agendum. (Qu. 14 a. 13 disp. 26.) 2. „Non est influxus Dei in causam, in voluntatem, ea ratione qua agens est, quasi eo prius mota et excitata agat“ (ib. disput. 29). 3. „Non igitur causa est Deus virtutis nostrae . . . Virtutem nostram non in Deum, sed in nostrum arbitrium, nosque ipsos qui libere in unam aut alteram partem illud flectimus, tamquam in particularem ac propriissimam virtutis causam esse referendam“ (ib. disput. 33). 4. „Eadem est ratio de eodem modo affectis aequaliterque a Deo ad fidem vocatis; pro **sola** namque eorum **libertate** potest evenire, ut unus amplectatur fidem, alter vero eandem contemnat“ (ib. disp. 12). 5. „Nullus dubitaret libertatem arbitrii utrorumque, facultatemque eorum vel perveniendi in beatitudinem, vel incidendi in supremam miseriam . . . quippe cum eventus omnino esse incertus, pendensque, ut in unam aut alteram partem eveniret, ex **sola** arbitrii utrorumque **libertate**“ (qu. 23 a. 5 disp. 1 memb. 11). 6. „Quod enim actus a gratia praeveniente et ab arbitrio elicitus **liber** sit, eaque de causa capax **virtutis, laudis et honoris** . . . profecto non est effectus gratiae . . . Quod item e duobus, qui aequali motu gratiae praeveniuntur ac moventur, unus **consentiat, concurrat** cum gratia, **eliciat** actum et **convertatur**; alter vero non: certe **solum** provenit ab innata et propria et intrinseca libertate utriusque, bonis et malis, reprobis et praedestinatiis communi“ (qu. 23 a. 5 disp. 1 memb. 10).

Praeterea supra ostensum manet et testimoniis ipsius Molinae comprobatum, quod iuxta systema doctrinale Concordiae homo suo proprio libero arbitrio se discernit ab alio: a) *in consecutione gratiae actualis*; b) *in consecutione gratiae sanctificantis*; c) *in consecutione doni finalis perseverantiae*.

Praeterea ipsi discipuli Molinae expresse, conceptis verbis, ad litteram, sic scribunt: „*In negotio salutis non totum est a Deo*“; et fere volunt atque dicere audent, talem propositionem esse quasi definitam in Concilio Tridentino s. 6 can. 4, in quo, ut infra videbitur, etiam Molina conatur ostendere esse fundatam integram ipsius Concordiam.¹

¹ P. Mendive S. J. de Deo uno, cap. 4 art. 5 sic se habet: „*In negotio salutis non totum est a Deo*, sed aliquid homo facit, quod poterat omittere; siquidem homo potest resistere gratiae, ut docet Concilium

Praeterea cum Molinistae respondere coguntur ad verba Apostoli: *Quis te discernit?* distinguunt, subdistinguunt, contradistinguunt et post longum distinctionum iter perveniunt laboriose ad famosam scientiam mediam et in illa quiescunt. At scientia media nihil efficit, sed supponit aliquid effectum a **solo** libero arbitrio creato. Scientia media non discernit, quia nihil causat; sed praesupponit aliquid causatum ab homine ante omnem actum liberum Divinae Voluntatis; atque **hoc aliquid**, ex quo ipsa scientia media pendet, est praecise illud, quod obiicitur Molinae et Molinistis tamquam contrarium Sacrae Scripturae et repugnans Christianae philosophiae. Hoc quidem **aliquid**, quod subterfugit efficientiam ac causalitatem Causae Primae, qui est Deus, discernit perinde hominem ab homine; cum faciat hominem habere, quod a Deo non accepit, sed ex ipsa sola sua innata libertate ante omnem actum Libertatis Divinae prodivit aut saltem prodire deberet.¹

Tridentinum s. 6 can. 4. Vel ergo Deus huius rationem habet in praedestinatione; vel non. Si primum; datur ratio praedestinationis ad gloriam ex parte effectus praedestinationis adaequatae ac proinde praedestinatio ad gloriam est ex meritis gratiae praevisis. Si secundum; accidere ob arbitrium humanum potest, ut reprobetur, qui cum gratia bene operando perseverat; vel ut praedestinetur, qui gratiae ad mortem usque resistit: quod est absurdum. Revera hoc argumentum P. Mendive sapit Molinam, atque ex visceribus Concordiae manifesto apparet esse depromptum. Multa enim sunt absurda, quae a P. Mendive enumerantur; sed radix ceterorum extat in initio argumentationis: „*In negotio salutis non totum est a Deo.*“ Si ergo **hoc**, quod homo **facit**, et quod non est a Deo, est aliquid; et aliquid adhuc attinens ad negotium salutis nostrae, ideoque aliquid magnum, perfectum et excellens; si enim aliquid est, tunc revera admittendus concursus simultaneus, gratia molinistica, scientia media, et praedestinatio ex meritis praevisis. Et tum revera potest accidere **illud maximum absurdum**, quod accidere potest in systemate Molinae circa praedestinationis, reprobationis, gratiae et perseverantiae finalis quidditatem a Molina traditam. Accidere potest ob arbitrium humanum, ut reprobetur, qui cum gratia bene operando perseverat; vel ut praedestinetur, qui gratiae ad mortem usque resistit. Quod est absurdum. Sicut absurdum est dicere: „*Non esse in potestate hominis esse praedestinatum*“; et tamen: „*Esse in potestate hominis; quod ordo generalis providentiae, qua omnes ad beatitudinem ordinantur, sortiatur rationem praedestinationis.*“ Deinde, homo **potest** utique resistere gratiae, si velit; **potest** omittere, quod facit in negotio salutis; at quid inde? Ergone in negotio salutis non totum est a Deo? Ex principiis Concordiae conclusio logice infertur: sed non infertur nec inferri potest ex Conc. Tridentino, nec ex doctrina Ss. Augustini et D. Thomae, nec ex notione Primae Causae et causae secundae iuxta veram et christianam philosophiam.

¹ P. Hurter, de gratia n. 131 in notula asserit, Thomistas male exponere verba Apostoli 1. ad Corinth. 4: *Quid habes quod non accepisti?*

Et denique ipse Molina in sua Concordia qu. 14 a. 13 disp. 12 scribit: „Eto iustus de huiusmodi actibus ea ex parte, qua libere quidem, sed partialiter partialitate causae et non effectus, ab ipso emanarunt, gloriaretur . . . sane non esset insipiens, sed verum diceret; quoniam non gloriatur de actu, . . . sed de sola cooperatione libera per suum arbitrium ad illam.“

Et qu. 23 a. 5 disp. 1 membro 6: „Quando praesto existente auxilio Dei sufficiente (quod Deus neque ei, qui in peccatum consentit, denegat), aliquis tentationi resistit victoriamque comparat et meretur gratiae augmentum, ipse est qui libere, *minimeque a Deo praedeterminatus*, sed solum adiutus, seipsum determinat et influit dissensum potensque est tunc influere consensum in tentationem et peccare.“

Et qu. 14 a. 13 disp. 39: „Utique ab inaequali conatu et influxu liberi arbitrii provenire potest, ut conferente Deo duobus hominibus aequale auxilium gratiae adiuvantis, unus eorum intensius operetur meliusque se disponat ad gratiam iustificantem, quam alius; et ut conferente eisdem inaequalia auxilia, aequae operentur, aut is interdum plus, qui minori suffultus est auxilio.“

Fortasse male exponant; sed non exponunt aliter S. Augustinus et S. Thomas; nec principia sanae theologiae ac philosophiae admittunt expositionem contrariam. Deinde procedens ad solvendam difficultatem ex Apostoli verbis exortam contra Molinae systema P. Hurter sic ait: „Id quod discernit (gratia) inter bene et male operantes, nequit esse commune male bene vel operantibus.“ — Distinguo maiorem: „Quod discernit *formaliter*: Concedo.“ „Quod discernit *efficienter*: Subdistinguo.“ „Si spectetur, *quatenus praeveniens et adiuvens*: Concedo.“ „Si spectetur, *quatenus praeveniens tantum*: Rursum distingo.“ „Si spectetur *in se*: Nego.“ „Si *in praescientia divina*: Concedo.“ Ita P. Hurter, qui post tot et tantas distinctiones, negationes, concessiones, et spectationes coactus fuit postremo concedere **aliquid discernens** inter bene et male operantes, aliquid discernens efficienter, **spectatum** in Scientia Media. Et **hoc aliquid** homo non accipit a Deo, sed habet ex sua sola propria innata libertate, qua reddit **efficacem** gratiam praevenientem, quae communis est bene et male operantibus. Ex quo patet, quod, nisi admittatur physica praemotio et gratia ex se efficax, id est influxus Dei in ipsam potentiam, in ipsam voluntatem ea etiam ex parte, qua voluntas agens est, semper erit verum, quod homo discernit seipsum et habet aliquid, quod non recipit a Deo. Scientia ergo media, concursus simultaneus, gratia versatile, praedestinatio habens rationem ex parte liberi arbitrii praevisi, sunt incompatibilia cum doctrina Apostoli: *Quis enim te discernit? Quid habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* Quod Deus videt per scientiam mediam, si quid videt; non dat, non causat; ac proinde homo non accipit, ex se solo efficit.

Unde Molina ipse fatetur, hominem non esse insipientem, si gloriatur 1. ea ex parte, qua libere quidem, sed partialiter partialitate causae agit; 2. de sola cooperatione libera per suum arbitrium ad gratiam; 3. de eo, quod, cum possit peccare, non peccat; cum possit gratiae resistere, non resistit; cum posset influere consensum in tentationem, influit dissensum; 4. et de eo, quod **intensius** operatur sub aequali auxilio; vel sub minori, interdum plus; et melius se praeparat ad gratiam iustificantem quam alius.

Libere agere, se determinare ad libere agendum, libere cooperari, gratiae non resistere, tentationi non consentire, intensius sub aequali vel minori auxilio gratuito conari ad salutariter operandum: haec omnia competunt homini ea ex parte, qua partialiter partialitate causae libere, bene, laudabiliter et meritorie operatur.

Haec omnia simul, **illuminata** atque **praevisa** per scientiam mediam ante omnem actum liberum Divinae Voluntatis, constituunt interiora viscera et quasi umbilicum Molinianae Concordiae.¹

¹ Quapropter Molinistae, cum sub huiusmodi praesidium confugiunt, sub alis Molinae protecti arbitrantur, se esse non modos securos, verum quoque inexpugnabiles, et canunt victoriam; et tamquam qui bibunt vinum, psallunt hoc modo in Thomistas: *„Ista gratia sufficiens secum trahit gratiam efficacem, si non resistimus. Si vero resistimus, non connectitur cum gratia efficaci; et . . . En proh dolor! Iam sumus Molinistae!“* Ita ad litteram P. Hurter S. J. tract. de gratia cap. 3 thes. 193. Et sic communiter cuncti Molinistae. Divus Thomas, antequam Molina scripserit librum Concordiae et antequam P. Hurter illum legerit, si legit, iam hanc ipsam difficultatem sibi obiicerat, scribens: *„Si gratia non datur ex operibus, sed tantum ex hoc, quod aliquis non ponit obstaculum; ergo habere gratiam dependet ex solo libero arbitrio et non ex electione Dei: quod est error Pelagii.“* „Respondeo. Dicendum est, quod hoc ipsum, quod aliquis non ponit obstaculum, ex gratia procedit. Unde si aliquis ponat, et tamen removetur cor eius ad removendum illud; hoc est ex dono gratiae Dei vocantis per misericordiam suam. Hoc autem donum gratiae non est gratum faciens. Quod ergo a quibusdam removetur istud obstaculum, hoc est ex misericordia Dei. Quod autem non removetur, hoc est ex iustitia eius.“ (D. Thomas ad Hebraeos cap. 12 lect. 3.) Notet lector, quomodo ex iisdem praemissis P. Hurter infert: *„Iam sumus Molinistae.“* Et D. Thomas infert: *„Quod est error Pelagii.“* Notet iterum lector, quomodo 1. datur gratia, qua removenitur a Deo ipsa obstacula; 2. quod **hoc ipsum**, quod aliquis non ponit obstaculum et non resistit gratiae, *ex gratia procedit*. Et sic uno solo verbo oris sui Angelicus Doctor totam Molinianae Concordiae machinam confregerat ac praedisolverat.

Ratio quarta. — Apostolus ad Ephesios c. 1: „*Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in coelestibus in Christo; sicut elegit nos in Ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti et immaculati in conspectu eius in caritate; qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in Ipsum, secundum propositum voluntatis suae, in laudem gloriae gratiae suae.*“

In hoc loco Apostolus loquitur: 1. de aeterna electione ad gloriam, de dilectione aliquorum hominum prae aliis, de separatione a massa perditionis; 2. de praedestinatione, quae est ordo aliquorum in salutem vitae aeternae, in mente divina praeexistens, et quae includit et necessario in sua ratione praesupponit a) electionem, b) dilectionem. Omnes enim praedestinati sunt electi et dilecti. Unde D. Thomas ad Ephes. cap. 1 lect. 1: „Cum dicit: *Sicut elegit nos*, tangitur beneficium electionis: ubi commendatur electio ista, quia libera, quia aeterna, quia fructuosa, quia gratuita. Dicit ergo: Ita benedixit nos, non nostris meritis, sed ex gratia Dei, sicut elegit nos; et gratis a massa perditionis separando, praedestinavit nos in Ipso, id est, per Christum . . . Elegit, inquam; non quia Sancti essemus, quia nec eramus; sed ad hoc elegit nos, ut essemus sancti virtutibus et immaculati a vitiis. Utrumque enim facit electio . . . Deinde cum dicit: Qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum, subdit tertium beneficium scilicet praedestinationis, in praedeterminata associatione cum bonis . . . Deus praedestinavit nos, id est sola gratia praelegit; in adoptionem filiorum, id est ut associaremur cum aliis filiis adoptionis in bonis, quae habituri sunt“ . . . „Causa autem praedestinationis non est necessitas ex parte Dei, nec debitum ex parte praedestinatorum; sed magis est *secundum propositum voluntatis suae*; in quo commendatur istud beneficium, quia praedestinatio secundum rationem praesupponit electionem et electio dilectionem.“ Et deinde in lect. 2: „Est enim duplex electio, scilicet praesentis iustitiae et praedestinationis aeternae. De prima Ioan. 6, 71: *Nonne duodecim vos elegi, et unus ex vobis diabolus est?* De hac Apostolus non intendit hic; quia ista non fuit ante mundi constitutionem; et ideo manifestat, de qua intelligit, quia de secunda, scilicet de aeterna praedestinatione, propter quod dicit: *Praedestinavit nos in adoptionem filiorum Dei.*“

Nunc autem Molina, in Concord. qu. 23 a. 3 *quid sit reprobatio*, contradicere videtur praedictae Apostoli doctrinae. 1. Quoniam electionem ante mundi constitutionem ita exponit, ut proprie loquendo non sit electio; quia „*non est aliud, inquit, quam ob merita Christi media nobis voluisse conferre, quibus sancti essemus et immaculati*“; et media, quae ad sanctificationem omnibus hominibus Deus vult conferre; vult enim omnes salvos fieri. Ac praecipue cum iuxta Molinam talia media reddere **efficacia** pendeat ex innata uniuscuiusque hominis libertate. 2. Quoniam electionem hanc ante mundi constitutionem Molina sic intelligit, ut tamen non sit separatio a massa perditionis; nam supponitur electio non aliquorum, sed **totius massae**, sicut voluntas Dei conferendi media salutis ad totam massam se extendit; et contrarium dicere error est Iansenistarum. 3. Quia Molina huic electioni ante mundi constitutionem non opponit **reprobationem negativam**, quam Molina absolute reiicit; et ideo Molina omnes homines supponit electos hac electione, de qua Apostolus loquitur. Reprobatio enim, quae **negativa** dicitur, in **non electione** consistit; id est in hoc, quod relinquitur, non assumitur, non separatur a massa perditionis. 4. Quia Molina docet, esse aliam secundam electionem, qua Deus post praevisa merita separat bonos ad gloriam; et hanc denominat Molina **approbationem**, cui ille opponit **reprobationem**, quae „*iudicium est aeternum, quo creatura rationalis a Deo indigna iudicatur vita aeterna dignaque poena aeterna puniatur, cum proposito eam perpetuo excludendi a regno coelesti*“.

Itaque ex doctrina Molinae circa praedestinationem liquet: a) dari electionem in Deo, qua omnibus hominibus Deus vult conferre ob merita Christi media, quibus homines sancti fiant et sint. b) **Efficaciam** horum mediorum pendere ex eo, quod homines pro innata liberi arbitrii libertate velint operari. c) Deum ante omnem actum liberum suae voluntatis **praevidere** per scientiam mediam, quid pro innata libertate velint homines operari in hoc vel in illo ordine rerum collocati. d) Deum ex sola sua voluntate eligere hunc vel illum rerum ordinem, in quo praevidit, hos vel illos homines sua innata libertate reddidisse **efficacia** media ad salutem illis collata; et alios homines e contra reddidisse **inefficacia**. e) Quod electio, ex parte Dei, huius ordinis sortiatur rationem praedesti-

nationis vel reprobationis, dependet ex innata hominum libertate. f) In quantum Deus eligit hunc ordinem seu modum providendi cum praescientia huius, quod homo redditurus sit efficacia media illi donata ad salutem, Deus dicitur talem hominem **praedestinare**; in quantum vero eligit hunc providendi modum cum praescientia huius, quod homo redditurus sit inefficacia media illi donata ad salutem, nihil dicit adhuc de Deo Molina; quia „*nec opus est reperiri actum in Deo, qui praedestinationi quasi contrarie opponatur*“ (qu. 23 a. 3 Quid sit reprobatio). g) Denique post hypotheticum modum providendi cognitum per scientiam mediam ante omnem actum liberum divinae voluntatis, conversum iam in modum providendi absolutum per decretum subsequens ad scientiam mediam, tunc accedit **illa electio secunda** bonorum ad gloriam, cui contradictorie opponitur **reprobatio** iuxta Molinam; et quae proinde debuerat dici **electio ad gehennam**, sicut vocant eam Calvinus et Lutherus. Nam si praeparatio gloriae post et propter praevisa merita potest vocari **electio ad gloriam**; pari iure praeparatio poenae post et propter praevisa demerita vocari poterit **electio ad gehennam**. Differentia adest in hoc, quod iuxta Molinam electio ad utrumque ponitur post provisum usum liberi arbitrii; et iuxta Calvinum ponitur ante usum liberi arbitrii praevium. Cetera non mutantur. Et fundamentum parallelismi remanet ex parificatione in utroque systemate, quamvis per diversas vias, praedestinationis cum reprobatione.

Ratio quinta. — Apostolus ad Romanos c. 8: „*Scimus autem, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his, qui secundum propositum vocati sunt sancti. Nam quos praescivit, et praedestinavit conformes fieri imagini Filii sui, ut sit Ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem praedestinavit, hos et vocavit; et quos vocavit, hos et iustificavit; quos autem iustificavit, illos et glorificavit.*“

In hoc loco S. Scripturae, qui revera est classicus pro materia, quam pertractamus, expresse continentur: 1. praescientia; 2. praedestinatio; 3. vocatio, iustificatio et glorificatio, per quas quasi per tres principales gradus aeternam praedestinationem Deus exequitur in tempore. Executio enim praedestinationis est quidem passive in nobis, active autem in Deo: ut D. Thomas tradit 1 Part. qu. 23 a. 2.

Duplex hic gravis exurgit quaestio, scilicet: 1. de qua praescientia loquitur Apostolus? 2. Quo ordine ordinandae sunt praescientia et praedestinatio, nempe utrum sic: *Quos praescivit conformes fieri imagini Filii sui, hos et praedestinavit*; vel sic: *Quos praescivit, et praedestinavit conformes fieri imagini Filii sui*.

Haec autem duplex quaestio reducitur postremo in unam, nimirum: Utrum conformitas cum imagine Filii Dei sit tantummodo terminus divinae praescientiae, vel sit etiam effectus. Si primum; tum scientia, qua Deus praescivit, antecedit omnem actum liberum Divinae Voluntatis; quia non causat nec efficit praedictam conformitatem; et proinde praescientia meritorum erit ratio praedestinationis; ut scilicet intelligatur, quod Deus praedestinet aliquos, quia praescit eos bene operaturos et in Christum credituros. Et secundum hoc talis est ordo inter praescientiam et praedestinationem: *Quos praescivit conformes, hos et praedestinavit*. Si secundum; tunc scientia Dei habet coniunctam divinam voluntatem, et causat et efficit ipsam conformitatem, quae est divinae scientiae terminus simul atque effectus. Talis scientia praesupponit Dei electionem et dilectionem; scit enim Deus electos et dilectos; et quos sic scit, praedestinat conformes fieri imaginis Filii sui. Et secundum hoc talis est ordo: *Quos praescivit diligendo et eligendo, et praedestinavit*. Nam sicut praedestinatio praesupponit electionem et dilectionem, sic etiam praescientiam divinam electorum et dilectorum. Omnes enim praedestinati sunt electi et dilecti. (1. P. qu. 23 a. 4.) Tunc merita praescita non sunt ratio aut causa divinae praedestinationis, sed effectus. Praedestinati praesciuntur bene operaturi, quia praedestinati, quia electi, quia dilecti, quia praesciti praescientia habente adiunctam divinam voluntatem, praescientia scilicet dilectionis et electionis.

De qua ergo praescientia loquitur Apostolus, de **scientia media** aut de **scientia dilectionis et electionis**; de scientia media, quae non causat res, sed a rebus dependet, aut de scientia habente coniunctam divinam voluntatem, quae est causa efficiens omnium rerum?

Si de scientia media; tunc praedestinatio tradita a Molina concordat cum doctrina Apostoli; et Apostolus docuit sicut Molina docet in libro Concordiae, quod praedestinatio adultorum habet rationem ex parte usus liberi arbitrii praevisi.

Si vero de scientia dilectionis et electionis; tunc prae-destinatio moliniana est contraria Sacrae Scripturae, et toto coelo differt a doctrina Apostoli.

Molina enim in lib. Conc. qu. 23 a. 5 disp. 1 memb. 11 si scribit: „Sit ergo nona conclusio: *Praedestinatio adultorum fuit secundum praescientiam boni usus liberi eorum arbitrii; habuitque Deus, modo explicato, rationem illius in eis praedestinandis.* Probatur conclusio. Primo ex illo ad Rom. c. 8: *Nam quos praescivit, et praedestinavit conformes fieri imaginis filii sui.*

„Sane de nulla alia praescientia commodius exponi potest locus ille Pauli, quam de ea, quae praevia ac necessaria est ad praedestinationem; neque haec est alia quam **illa media**, qua Deus praenovit, quid pro libertate arbitrii cum his vel illis donis in hoc vel illo ordine rerum esset futurum, ex hypothesi, quod ea donare statuerat. Expositiones aliae istius loci, ut violentae ac peregrinae sunt, sic adeo variant, ut vix duos reperiās, qui in eadem conveniant.“

Et postea inter alia affert duo argumenta, in quibus revera intrinsecus latet **quinta essentia** Concordiae. 1. „Quia **eo modo** praedestinavit nos Deus iustificandos et salvandos, quo in tempore iustificamur et salvamur; ut D. Thomas hoc loco in argumento sed contra affirmat. At adulti iustificamur, vitamque aeternam consequimur, dependenter ex eo, quod libere velimus; ita ut **integer effectus** praedestinationis simul pendeat a libera voluntate Dei et a libero influxu arbitrii nostri; in potestateque nostra situm sit **nec** iustificari **nec** salvari, ut fides docet. Ergo quod **ex aeternitate fuerimus praedestinati** per ea media, quibus reipsa praedestinati fuimus vitamque aeternam consecuti sumus, *non pendet solum ex divina voluntate*, qua Deus ad haec ipsa media nobis opitulari constituit, sed simul etiam *ex libera cooperatione et influxu nostri arbitrii praevisto*; neque voluntas divina ita nobis opitulandi, rationem habuerit praedestinationis, nisi **praescientiam** de libero influxu nostri arbitrii futuro adiunctam haberet.“

2. „Quia cum auxiliis ex parte Dei cum quibus unus iustificatur et salvatur, alius pro sua libertate nec iustificatur nec salvatur. Neque dubitandum est, multos torqueri apud inferos, qui multo maioribus auxiliis ad salutem a Deo donati fuerunt, quam multi, qui in coelo

divinam maternitatem non totum est a Deo, sed etiam ab innata B. Virginis libertate; c) **aeternae nostrae praedestinationis** non totum est a Deo, sed etiam a libero influxu arbitrii nostri; d) **integri effectus praedestinationis** non totum est a Deo, sed simul etiam aliquid ex **sola** innata arbitrii nostri libertate; e) **nostrae vocationis, iustificationis, perseverantiae finalis et salvationis** non totum est a Deo, sed simul etiam aliquid ex **sola** innata liberi arbitrii nostri libertate.

Unde 1. liber influxus arbitrii nostri non est effectus Causae Primae, qui est Deus. 2. Libera determinatio nostrae voluntatis non est effectus Dei. 3. Quod audiamus vocem Dei vocantis, non est effectus Dei. 4. Quod libere consentiamus Deo nos iustificanti, non est effectus Dei. 5. Quod libere cooperemur ad vitam aeternam consequendam non est effectus Dei. 6. Quod libere velimus perseverare et de facto libere perseveremus in caritate Christi usque ad finem vitae, non est effectus Dei. 7. Uno verbo: „*Quod voluntas Dei, qua adultis ea media ex sua parte conferre statuit, quibus in beatitudinem perveniunt, rationem praedestinati habuerit*“ . . . non est effectus Dei.

S. Augustinus vere ac profunde dixerat: *Qui creavit te sine te, non iustificavit te sine te*. Nunc post Concordiam Molinae oportet etiam dicere: *Qui creavit te sine te, non praedestinavit te sine te*.

Nihil relinquit Molina, quod totaliter sit a Deo, nec in negotio nostrae salutis nec in aliis rerum negotiis. Etenim nec ipsa scientia media est totaliter a Deo; cum Deus illam emendicet a creaturis et tamquam eleemosynam accipiat, velit nolit, id est ante omnem actum liberum Divinae Voluntatis ex ipsa innata atque intacta liberi arbitrii creati libertate.

Et adhuc Molina conatur suam peregrinam theoriam sub patrocinio Angelici Doctoris reponere: quasi D. Thomas dixerit umquam, Deum eo modo nos praedestinare, quo nos iustificat; et quasi non distinxisset in opere iustificationis **motionem** Dei moventis, quae est infusio gratiae sanctificantis, et **motum** ipsius mobilis, qui est consensus liberi arbitrii; et quod motus liberi arbitrii sequitur gratiae infusionem sicut effectus suam principalem et primam causam! (1. 2 qu. 111 a. 2 et qu. 113. a. 3. 6 et 8.)

2. *Contraria Sanctis Patribus*. — Primo namque quoniam ipse Molina in lib. Concordiae in 1. editione expresse

impugnavit sententiam S. Augustini; aiebat enim: „*Communior Scholasticorum de praedestinatione sententia impugnatur.*“ Et istam communioem sententiam ipe fatetur esse Divi Thomae et S. Augustini. „*Sententia D. Thomae, quae communior est inter scholasticos.*“ „*Eadem sententia est Augustini multis in locis*“ (qu. 23 a. 5 disp. 1 memb. 6).

Deinde adiungit: a) Quod S. Augustinus sua doctrina „nonnullos ex fidelibus turbavit“; b) quod sententia S. Augustini est „valde dura“; c) quod „sub ea quasi caligine Augustinus ad hoc non attendit“; d) quod „Imo vero isti duo Patres (S. August. et D. Thomas) in eam sententiam inclinassent, salva eorum reverentia, quae illis debetur maxima, quoad illud secundum admittenda non esset“ (ibid. memb. 6); e) quod „ex Augustini opinione concertationibusque cum Pelagianis tot fideles fuissent turbati ad Pelagianosque defecissent (memb. ultimo)!

Ac postremo quia **libri** de praedestinatione Sanctorum et de dono perseverantiae et de gratia et libero arbitrio et de gratia et correptione et omnia alia opera, in quibus S. Augustinus agit de auxiliis divinae gratiae, de praedestinatione et de finali perseverantia, constituunt antithesim completam eorum, quae a Molina traduntur in libro suae Concordiae. Afferemus aliqua exempla.

1) *Quoad scientiam mediam.* Reiicitur expresse a S. Augustino, cum dicit: a) „Praedestinatione quippe Deus ea praescivit, quae fuerat Ipse factururus. Unde dictum est Isaiae 45: *Fecit, quae futura sunt.* Praescire autem potens est etiam, quae Ipse non facit, sicut quaecumque peccata“ (lib. de praed. sanct. cap. 10).

b) „Electi sunt itaque ante mundi constitutionem ea praedestinatione, in qua Deus sua futura facta praescivit; electi sunt autem de mundo ea vocatione, qua Deus id, quod praedestinavit, implevit“ (ib. cap. 17).

c) „Deus scit futura, ea praedestinando.“ (Tract. 68 in Ioannem.)

d) „Praescivit enim reliquias, quas secundum electionem gratiae fuerat ipse factururus. Hoc est, ergo praedestinavit: sine dubio enim praescivit, si praedestinavit; sed praedestinasse est hoc praescisse, quod fuerat Ipse factururus.“ (De dono persever. cap. 18.)

Cum ergo ab eisdem causis in statu conditionato dependeant futura conditionata, a quibus in statu absoluto dependent futura absoluta; dicere oportet, quod sicut ista

divino conspectu fruuntur. Sed quod hi cum maioribus auxiliis praedestinati et salvi non fuerint, illi vero cum minoribus praedestinati et salvi fuerint, *non aliunde fuit*, nisi quia illi pro innata libertate noluerunt uti ita suo arbitrio, ut salutem consequerentur; hi vero maxime. Ergo quod voluntas illa Dei aeterna, qua adultis ea media ex sua parte conferre statuit, quibus in beatitudinem perveniunt, rationem praedestinationis habuerit tamquam a conditione, sine qua eam rationem non habuisset, ex eo fuit dependens, quod adulti ipsi eo modo pro sua innata libertate usuri erant suo arbitrio, ut ad eam pervenirent, idque Deus altitudine sui intellectus praeviderit.“

3. „Illud etiam, quod ad exaltationem, laudem et honorem Christi Sanctissimaeque illius Matris mihi videtur admodum verisimile: sacratissimis eorum duorum animabus non solum excellentiora dona Deum conferre decrevisse; sed etiam easdem **praevidisse melius** quam ceteras pro sua innata libertate usuras suo arbitrio; **eaque ratione** in tantam dignitatem potius quam ceteras electas fuisse.“

En medullam totius Concordiae Molinae! In omnibus et in singulis operibus vult Molina, quod opera Dei pendeant, tamquam a duabus partibus unius integrae causae, a divina voluntate et ab innata creatae voluntatis libertate. Nam 1. ex eo, quod Deus praevidit animam Christi et animam Beatissimae Virginis, „*melius quam ceteras pro sua innata libertate usuras suo arbitrio*“ donis excellentioribus, quae Deus conferre illis decreverat, „*ea ratione in tantam dignitatem potius quam ceteras electas fuisse*“. 2. **Integer effectus** praedestinationis pendet a libera voluntate Dei et a libero influxu arbitrii nostri. 3. Quod ex aeternitate fuerimus praedestinati, non pendet solum ex divina voluntate, sed simul etiam ex libera cooperatione et influxu nostri arbitrii praevisto. 4. Quod voluntas Dei aeterna rationem praedestinationis habuerit, dependens fuit ex eo, quod pro sua innata libertate adulti usuri erant suo arbitrio. 5. Exinde etiam quod cum auxiliis ex parte Dei, cum quibus unus iustificatur et salvatur, alius pro sua libertate nec iustificatur nec salvatur; imo etiam cum longe minoribus auxiliis unus salvatur, et alter cum multo maioribus non salvatur.

Itaque in negotio a) **hypostaticae unionis** non totum est a Deo, sed etiam ab anima Christi; b) **electionis ad**

Deus cognoscit in sua praedestinatione seu decreto absoluto et efficaci, ita et illa in sua praedestinatione seu decreto conditionato contemplatur. Loquatur igitur S. Augustinus de futuris ex hypothesi, vel de futuris in thesi, sub conditione sive absolute, idem est ad quaestionem; quia quaestionis substantia non propterea mutatur. S. Augustinus reiicit itaque **scientiam mediam**, quam Molina existimat esse „*praeiviam ac necessariam ad praedestinationem*“ (Conc. qu. 23 a. 5 disp. 1 memb. 11.)

2) *Quoad gratiam, quam homo pro suo libero arbitrio reddit efficacem.* a) „Multos venire videmus ad Filium, quia multos credere videmus in Christum; sed ubi et quomodo a Patre audierint hoc et didicerint, non videmus. Nimirum gratia ista secreta est, gratiam vero esse quis ambigat? Haec itaque gratia, quae occulte humanis cordibus divina largitate tribuitur, a nullo duro corde respuitur. Ideo quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur. Quando ergo Pater intus auditur et docet, ut veniatur ad Filium, aufert cor lapideum et dat cor carneum, sicut Propheta praedicante promisit (Ezech. 11, 19). Sic quippe facit filios promissionis et vasa misericordiae, quae prae-paravit in gloriam“ (de praedest. sanct. cap. 8).

b) „Certum est nos facere, cum facimus; sed Ille facit, ut faciamus, praebendo vires efficacissimas voluntati, qui dicit Ezech. 36, 27: Faciam, ut in iustificationibus meis ambuletis et iudicia mea observetis et faciatis. Cum dicit: faciam, ut faciatis, quid aliud dicit nisi auferam a vobis cor lapideum, unde non faciebatis; et dabo vobis cor carneum, unde faciatis? Et hoc quid est, nisi auferam cor durum, unde non faciebatis; et dabo cor obediens, unde faciatis?“ (De gratia et libero arbit. cap. 16.)

Nihil ergo magis alienum a mente et a corde S. Augustini quam doctrina Molinae circa gratiam pendulam et versatilem, gratiam quam homo pro sua innata libertate facit **efficacem**. Datur enim **gratia interior**, cui in statu naturae lapsae homo aliquando resistit; non semper quoties Christus vult congregare filios Ierusalem, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, filii Ierusalem volunt; sunt, qui semper Spiritui Sancto resistunt. (Matth. 23, 37; Act. Apost. 7, 51; propositio 3. Iansenii damnata.) At datur etiam **gratia interior**, cui homo **potest** quidem resistere, numquam tamen resistit nec resistet unquam; etenim huiusmodi gratiae proprium est ipsam resistantiam et

duritiam cordis auferre. Non est enim liberum arbitrium hominis, quod gratiam Dei reddit **efficacem**; sed gratia Dei est, quae libero hominis arbitrio praebet **vires efficacissimas**. Consentire gratiae, iam est etiam effectus ipsius gratiae. Libere Dei gratiae cooperari, ex ipsa gratia divina primo ac principaliter originem trahit. In hoc stat error sive aequivocatio Molinae, qui in eadem paritate videtur ponere **consentire** et **dissentire**, **obedire** et **resistere** divinae gratiae, veluti ipsum **consentire** et **obedire** simul atque humanae voluntatis proprium non fuisset quoque principaliter divinae ipsius gratiae effectus; sicuti **dissentire** et **resistere** solius voluntatis humanae est, minime autem gratiae.

3) *Quoad praedestinationem habentem rationem ex parte usus liberi arbitrii humani praevisi.* Quod hoc reiiciat omnino S. Augustinus, non tantum ex supradictis liquido ostensum apparet, sed ex eo praesertim, quod Molina non potuit reperire testimonium ullum nec verbum in operibus genuinis S. Augustini, cui Auctor Concordiae valeret inniti illud secundum caput vel sensum suae praedestinationis. Unde coactus est scribere qu. 23 a. 5 disp. 1 memb. ultimo: „*Distinximus duos illos sensus, in quorum altero negandum erat cum Augustino praedestinationem fuisse secundum praescientiam usus arbitrii cuiusque praevisi. In altero vero id ipsum sine scrupulo cum aliis Patribus omnino concedendum erat.*“

Sed S. Augustinus respondens Pelagianis et Semi-pelagianis responsum iam dederat ipsi Molinae, et absolute negat, quod alii Patres hunc secundum concesserant, scilicet: Praedestinationem habere rationem aliquam ex parte praedestinati, et alta voce proclamat, quod theologus debet habere scrupulum talia concedendi. Quod constat:

a) Ex testimonio ipsius Molinae haec sine scrupulo scribentis: „Credens autem Augustinus cum iis, quae de gratia adversus haeresim Pelagianam ex Scripturis rectissime docuerat, coniunctum esse, praedestinationem Dei aeternam non fuisse secundum merita qualitatemque usus liberi arbitrii a Deo praevisi, sed solum secundum Dei electionem et beneplacitum; iuxta eam sententiam Paulum ad Romanos cap. 9 multis in suorum operum locis interpretatus est, restrinxitque illud 1. ad Timoth. cap. 2: *Vult omnes homines salvos fieri*; ut non de omnibus universim hominibus, sed de solis praedestinis intelligeretur.

Quae doctrina plurimos ex fidelibus, praesertim ex iis, qui in Gallia morabantur, non solum indoctos, sed etiam doctos mirum in modum turbavit; ne dicam illius occasione salutem eorum fuisse periclitatam . . . Sententiam vero Augustini secutus est D. Thomas, et post eum plerique Scholasticorum.“ Ita Molina in lib. Conc. qu. 23 a. 5 disp. 1 memb. ultimo. Poteritne dari argumentum fortius ac validius contra secundum sensum vel caput molinianae praedestinationis, quam quod 1) Augustinus crederet, esse inseparabiliter coniunctas et *doctrinam suam de gratia* et *doctrinam suam de praedestinatione ante praevisa merita*? 2) Augustinus non obstantibus, quod docti etiam et indocti mirum in modum turbabantur, noluit unquam concedere praedestinationem habere rationem ex parte usus arbitrii praevisi. 3) D. Thomas et cum illo omnis schola eandem sententiam secutus est? Si quae S. Augustinus de gratia adversus haeresim Pelagianam docuit, „*ex Scripturis rectissime docuerat*“; rectissime quoque et ex Scripturis docuit, quae de praedestinatione Dei aeterna docuit, et D. Thomas et plerique Scholae doctores cum Augustino docuerunt.

Unde b) ex responsione S. Augustini ad Pelagianos. Inter alia mox infra indicanda Pelagiani obiiciebant S. Augustino: 1) Quod doctores antiquiores aliter de praedestinatione videbantur sentire; 2) quod continuo loquebantur de Dei praescientia, quasi Deus in hominibus praedestinandis rationem habuerit liberi eorum arbitrii boni usus praevisi. S. Augustinus autem lib. de dono persev. cap. 19: „Quid ergo nos prohibet, quando apud aliquos verbi Dei tractatores legimus Dei **praescientiam**, et agitur de vocatione electorum, eandem praedestinationem intelligere? Magis autem fortasse voluerunt hoc verbo in ea re uti, quod et facilius intelligitur et non repugnat; imo et congruit veritati, qua de praedestinatione gratiae praedicatur.“

„Hoc scio, neminem contra istam praedestinationem, quam secundum Scripturas Sanctas defendimus, nisi errando disputare potuisse. Puto tamen eis, qui de hac re sententias tractatorum requirunt, sanctos et in fide atque doctrina christiana laudabiliter usque quaque diffamatos viros Cyprianum et Ambrosium, quorum tam clara testimonia posuimus, debere sufficere.“ „Isti tales tantique doctores dicentes non esse aliquid, de quo tamquam de nostro, quod nobis Deus non dederit, gloriemur; nec ipsum

cor nostrum et cogitationes nostras in potestate nostra esse; et totum dantes Deo, atque ab ipso nos accipere confitentes, ut permansuri convertamur ad eum.“ „Procul dubio noverant praedestinationem, quam per apostolos praedicatam contra novos haereticos operosius diligentiusque defendimus.“

Et lib. de praedest. Sanctor. cap. 14: „Certe enim si de divinarum Scripturarum tractatoribus, qui fuerunt ante nos, proferrem defensionem huius sententiae, quam nunc solito diligentius atque copiosius contra novum Pelagianorum defendere urgemur errorem . . .; si huius ergo sententiae defensionem ex divinorum eloquiorum nos praecedentibus catholicis tractatoribus promerem; profecto hi fratres, pro quibus nunc agimus, acquiescerent: hoc enim significastis litteris vestris. Quid igitur opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista haeresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum quaestione versari: quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogerentur? Unde factum est, ut de gratia Dei quid sentirent, **breviter** quibusdam scriptorum suorum locis et **transeunter** attingerent; immorarentur vero in eis, quae adversus alios inimicos Ecclesiae disputabant.“

Atque ita habetur: 1) quod praedestinatio tradita a S. Augustino est secundum Scripturas Sanctas et per Apostolos praedicata; 2) quod nemo, nisi errando, potest contra hanc praedestinationem disputare; 3) quod alii Ecclesiae doctores ante S. Augustinum a) breviter et transeunter has de gratia Dei et praedestinatione quaestiones attigerunt; b) eadem, quae S. Augustinus diligentius et copiosius coactus est inquirere et declarare, ipsi etiam exponerent, si Pelagianis respondere coacti fuissent; c) nomen **praescientiae** apud illos idem significare ac **praedestinationis**; loquuntur enim de divina praescientia fundata in Dei voluntate, dilectione et electione, id est in decreto divino. Unde ipse Augustinus c. 9 et 10 de praed. sanct. scribit: „Cernitis me sine praeiudicio latentis consilii Dei aliarumque causarum hoc de **praescientia** Christi dicere voluisse . . . Sed utrum praedicato sibi Christo a seipsis habituri essent fidem an Deo donante sumpturi, id est utrum tantummodo eos praescierit an etiam praedestinaverit Deus, quaerere ac disserere tunc necessarium non putavi . . . Praedestinatione quippe Deus ea praescivit,

quae fuerat ipse factururus.“ Et de dono persev. c. 18: „Unde aliquando eadem praedestinatio significatur etiam nomine praescientiae.“ Et ib. c. 9: „Sine praeiudicio tamen aliarum causarum etc.“

c) Ex characteribus divinae praedestinationis a S. Augustino assignatis. Nam Molina admittit: 1) **electionem generalem** omnium hominum ad salutem, et in hoc sensu explicat verba Apostoli ad Eph. cap. 1: *Elegit nos ante mundi constitutionem*; 2) **praescientiam mediam**, tamquam praeviam ac necessariam ad praedestinationem, et in hoc sensu declarat verba Apostoli ad Rom. cap. 3: *Quos praescivit, et praedestinavit*; 3) **hominem posse gloriari** de aliquo, de illo scilicet quod Deus praevidens habuit prae oculis in hominibus praedestinandis, nempe **usum bonum** liberi arbitrii, **influxum** liberi arbitrii in omnia opera bona etiam ex gratia; nam alius est influxus gratiae et alius arbitrii creati. Haec tria ad literam et conceptis verbis in libro Concordiae scripta manent.

Iam vero S. Augustinus: 1) **electionem**, de qua Apostolus agit, esse separationem praedestinatorum a massa perditionis, expresse affirmat; 2) **praescientiam**, de qua Apostolus loquitur, esse illam conceptis verbis asseverat, qua Deus sua futura facta praescivit in ipsa praedestinatione; 3) **hominem non posse gloriari** de aliquo nisi in Deo et in solo Deo, a quo omnia accepit. In his tribus divinae praedestinationis characteribus affirmandis, evolvendis et demonstrandis clamat S. Augustinus per singula capitula suorum operum de gratia, de praedestinatione, de dono perseverantiae; sicut Molina tres alios e regione opposita affirmat characteres per integrum suae Concordiae librum.

Quoad electionem: Lib. de praed. sanct. c. 18, postquam verba Apostoli ad Ephes. c. 1 transscripsit, addit: „Quis, inquam, haec audiat diligenter et intelligenter et audeat de hac, quam defendimus, tam clara veritate dubitare? *Elegit Deus in Christo ante mundi constitutionem membra eius*; et quomodo eligeret eos, qui nondum erant, nisi praedestinando? Elegit ergo praedestinans nos . . . Nimis longum est de singulis disputare. Cernitis autem procul dubio, cernitis quanta manifestatione Apostolici eloquii defendatur haec gratia, contra quam merita extolluntur humana, tamquam homo aliquid prior det, ut retribuatur ei. Eligit ergo nos Deus in Christo ante

mundi constitutionem, praedestinans nos in adoptionem filiorum; non quia per nos sancti et immaculati futuri eramus, sed elegit praedestinavitque, ut essemus. Fecit autem hoc secundum placitum voluntatis suae; ut nemo de sua, sed de illius erga se voluntate gloriatur.“

Quoad praescientiam. Ibidem c. 19: „Non quia futuros tales nos esse praescivit; sed ut essemus tales per ipsam electionem gratiae suae, qua gratificavit in dilecto Filio suo. Cum ergo nos praedestinavit, opus suum praescivit, quo nos sanctos et immaculatos facit. Unde recte hoc testimonio Pelagianus error arguitur . . . Non enim quia credidimus, sed ut credamus, elegit nos, ne priores eum elegisse dicamur, falsumque sit (quod absit): *Non vos me elegistis, sed Ego vos elegi*. Nec quia credidimus, sed ut credamus, vocamur; atque illa vocatione, quae sine poenitentia est, id prorsus agitur et peragitur, ut credamus.“

Quoad potestatem se gloriandi. De dono persev. c. 16: „Aut enim sic praedestinatio praedicanda est, quemadmodum eam Sancta Scriptura evidenter eloquitur, ut in praedestinis **sine poenitentia sint dona et vocatio Dei**; aut gratiam Dei secundum nostra dari merita confitendum est: quod sapiunt Pelagiani . . . Praevenit ergo et fidem gratia, alioquin si fides eam praevenit, procul dubio praevenit et voluntas, quoniam fides sine voluntate non potest esse. Si autem gratia praevenit fidem, quoniam praevenit voluntatem, profecto praevenit omnem obedientiam, praevenit etiam caritatem, qua una Deo veraciter et suaviter obeditur; et **haec omnia gratia** in eo, cui datur et cuius haec omnia praevenit, **operatur**.“

Et lib. de grat. et lib. arb. c. 15: „Semper est autem in nobis voluntas libera, sed non semper est bona . . . Gratia vero Dei semper est bona, et per hanc fit, ut sit homo bonae voluntatis, qui prius fuit voluntatis malae. Per hanc etiam fit, ut ipsa bona voluntas, quae iam esse cepit, augeatur et tam magna fiat, ut possit implere divina mandata, quae voluerit, cum valde perfecteque voluerit.“ Et c. 17: „Quoniam Ipse, ut velimus, operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens. Propter quod ait Apostolus ad Philipp. 1, 6: *Certus sum, quoniam qui operatur in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Iesu*. Ut ergo velimus, sine nobis operatur; cum autem volumus, et sic volumus ut faciamus, nobiscum cooperatur. Tamen sine Illo vel operante ut velimus, vel

cooperante cum volumus, ad bona pietatis opera nihil valemus.“ Et c. 7: „Igitur non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei (Rom. 9, 16). Quae sententia nullo modo potest etiam sic converti, ut dicatur: Non miserentis Dei, sed volentis et currentis est hominis; quisquis enim hoc ausus fuerit dicere, aperte se ostendit Apostolo contrarium.“

Et de dono persev. c. 23: „Attendant ergo, quomodo falluntur, qui putant esse a nobis, non dari nobis, ut petamus, quaeramus et pulsemus; et hoc esse dicunt, quod gratia praeceditur merito nostro, ut sequatur illa, cum accipimus petentes, et invenimus quaerentes, aperiturque pulsantibus; ne volunt intelligere etiam hoc divini muneris esse, ut oremus, hoc est petamus, quaeramus atque pulsemus . . . Ille itaque dicat, Ecclesiam aliquando in fide sua non habuisse veritatem praedestinationis huius et gratiae, quae nunc contra novos haereticos cura diligentiore defenditur; ille inquam hoc dicat, qui dicere audet, aliquando eam non orasse vel non veraciter orasse, sive ut crederent infideles, sive ut perseverarent fideles . . . Ac per hoc praedestinationis huius fidem, quae contra novos haereticos nova sollicitudine nunc defenditur, nunquam Ecclesia Christi non habuit.“ Et c. 24: „Sed quid plura? Satis docuisse me existimo vel potius plus quam satis, dona Dei esse et **incipere** in Dominum credere et usque in finem in Domino **permanere**.“

Et c. 22: „Cur metuimus Sanctorum praedestinationem et vera Dei gratiam, id est quae non secundum merita nostra datur, sicut eam Sancta Scriptura praedicat, praedicare? An vero timendum est, ne tunc de se homo desperet, quando spes eius ponenda demonstratur in Deo: non autem desperaret, si eam in seipso superbissimus et infelicissimus poneret?“

Et c. 7: „Manus igitur Dei est ista, non nostra, ut discedamus a Deo.“ Et c. 6: „Tutiores igitur vivimus, si **totum** Deo damus; non autem nos illi ex parte et nobis ex parte committimus. Et datur **totum** Deo.“

Et lib. de praedest. Sanctorum c. 4 et c. 5 et 6: „In cuius quaestionis solutione laboratum est quidem pro libero arbitrio voluntatis humanae, sed vicit Dei gratia. Nec nisi ad illud potuit perveniri, ut liquidissima veritate dixisse intelligatur Apostolus: *Quis enim te discernit? Quid autem habes, quod non accepisti? Si autem et accepisti, quid*

gloriaris, quasi non acceperis. Quod volens etiam martyr Cyprianus ostendere, hoc totum ipso titulo definivit dicens: *In nullo gloriandum, quando nihil nostrum sit.*“

„Qui gloriatur, in Domino gloriatur. Nihil autem huic sensui tam contrarium est, quam de suis meritis sic quemquam gloriari, tamquam ipse sibi ea fecerit, non gratia Dei: sed gratia, qua bonos discernit a malis, non quae communis est et bonis et malis . . . Quisquis audet dicere: habeo ex meipso fidem, non ergo accepi; profecto contradicit huic apertissimae veritati; non quia credere vel non credere non est in arbitrio voluntatis humanae, sed in electis *praeparatur voluntas a Domino.* Ideo ad ipsam quoque fidem, quae in voluntate est, pertinet: *Quis enim te discernit? Quid autem habes, quod non accepisti?*“

Et c. 6: „Solet enim dici: ideo credere meruit, quia vir bonus erat et antequam crederet. Quod de Cornelio dici potest . . . Quidquid igitur et antequam in Christum crederet et cum crederet et cum credidisset, bene operatus est Cornelius, *totum* Deo dandum est, ne forte quis extollatur (Ephes. 2, 8).“

3. *Contraria doctrina S. Thomae.*

Primo namque satis superque constat ex iis, quae supra dicta manent capite secundo: *Utrum Concordia Molinae concordet cum doctrina D. Thomae.*

Secundo autem, quia sicut ex antecedentibus patet, sententia S. Augustini circa praedestinationem est doctrina, quam praedicavit Apostolus et quam Sacrae tradunt Scripturae. Sententiam autem S. Augustini, fatente ipso Molina, secutus est D. Thomas, estque sententia communior theologorum Scholasticorum.

Tertio: quoniam Molina in editione prima libri Concordiae expresse et absque verborum velamine impugnavit sententiam D. Thomae et sic ad litteram scribebat: „Salva reverentia, quae D. Thomae debetur magna, non miror, si communior Scholasticorum sententia, praesertim eo modo intellecta, quo verba D. Thomae hoc loco 1 P. qu. 23 a. 5 ad 3 sonare videntur, a multis dura nimis indignaque divina bonitate et clementia iudicetur . . . Est praeterea eadem sententia parum consentanea Scripturis Sacris.“ (Edit. Olyssipone 1588.)

Quarto: quoniam Molina in subsequentibus editionibus Concordiae de substantia doctrinae nihil fere mutavit; correxit aliquantulum linguam, sed minime sententiam,

quam duntaxat conatus est palliare. Et quamvis non videatur ita palam loqui adversus Sanctos Doctores Augustinum et Thomam, sed contra Scholasticos, qui illorum doctrinam propugnant ac sequuntur, non ideo tamen desinit D. Thomae doctrinam circa praedestinationem continuo ac constanter carpere, corrigere, reiicere et simul ei aliquando falsa imponere. Exempla.

1. „A D. Thoma hoc loco qu. 23 a. 1 praedestinatio dicitur esse ratio transmissionis creaturae rationalis in vitam aeternam. Transmissionem intellige, quae reipsa impleatur: ad quod necessarium est, ut ratio illa adiunctum habeat propositum conferendi media, quibus talis creatura beatitudinem consequetur. Ab Augustino lib. de dono persever. c. 14 definitur esse praescientia et praeparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur.“ ... „Aptius tamen, ut credo, ita definiri potest: *Praedestinatio est ratio ordinis seu mediorum in Deo, quibus praevidet creaturam rationalem perducendam in vitam aeternam, cum proposito eum ordinem exequendi.*“

Unde iuxta SS. DD. Augustinum et Thomam praedestinatio habet certitudinem ex ipso ordine mediorum, quorum efficacia oritur ex ipsa intentione et proposito Divinae Voluntatis. Iuxta Molinam divina praedestinatio habet totam suam certitudinem ex sola praescientia, quae est Scientia Media. Efficacia autem mediorum Deus **praevidet**, non causat; est enim liberum hominum arbitrium, quod talia media reddit **efficacia**. (Concord. qu. 23 a. 1 et 2 disp. 1.)

2. Iuxta D. Thomam 1 P. qu. 23 a. 4 dilectio praesupponitur electioni secundum rationem et electio praedestinationi. Omnes enim praedestinati sunt electi et dilecti. Unde praedestinatio est posterior electione praedestinati et includit essentialiter ipsammet electionem; et actus intellectus, quo Deus praevidet praedestinatum certo et infallibiliter salutem aeternam consecuturum, supponit actum liberum Divinae Voluntatis.

Molina autem scribit: „Haec tamen sententia mihi nunquam placuit.“ „Id, quod praedestinatio cuiusque dicit ex parte intellectus divini, non est **posterior** electione eiusdem ad beatitudinem, quae in Deo libera omnino est ... In Deo tota ratio tam **agibilium** quam **factibilium** liberum omnem actum voluntatis antecedit.“ (Ibid. disp. 2.)

Posita enim Scientia Media, Molina existimat quasi unam et eandem **rationem possibilium** et **rationem futurorum** aut futurabilium. Veluti possibile esset aliquid dicere ordinem ad existentiam absque ordinatione Causae Primae.

3. D. Thomas qu. 23 a. 3 ait: „Sicut enim praedestinatio includit voluntatem conferendi gratiam et gloriam; ita reprobatio includit voluntatem permittendi aliquem cadere in culpam et inferendi damnationis poenam pro culpa.“ Tamen „aliter se habet reprobatio in causando quam praedestinatio . . . Reprobatio Dei non subtrahit aliquid de potentia reprobati.“ Et art. 4 ait: „Praedestinatio aliquorum in salutem aeternam praesupponit secundum rationem, quod Deus illorum velit salutem, ad quod pertinet electio et dilectio. Dilectio quidem, in quantum vult eis hoc bonum salutis aeternae. Nam diligere est velle alicui bonum. Electio autem, in quantum hoc bonum aliquibus prae aliis vult, cum quosdam reprobat.“

Molina autem 1) non admittit, quod praedestinatio praesupponat electionem; 2) non admittit hanc electionem aliquorum in salutem aeternam; 3) non admittit reprobationem negativam quorundam, qui non eliguntur, seu non praedestinationem; quia non reperitur in Deo „*actus, qui praedestinationi quasi contrarie opponatur*“. 4) Unde Molina tradit, quod Deus a) vult ita omnes homines salvos fieri, quod omnibus conferat media ad salutem, et aliquando adhuc maiora et potentiora illis, qui salutem non consequuntur. b) Velle haec media omnibus conferre, quibus omnes sancti sint, asserit esse electionem, de qua Apostolus ad Ephes. c. 1. c) Deus praecognoscit scientia media, homines quosdam auxilia gratiae reddere efficacia, quosdam vero non. d) Deus eligit postea hunc rerum ordinem, in quo praecognovit hos et non illos gratiae auxilia efficacia reddidisse; et hoc est illos praedestinare; sed respectu illorum, quos collocavit in hoc ipso ordine, in quo contrarium praevидit, non est reprobare, nec est *non praedestinare*. e) Deus denique post praevisa merita illorum et post praevisa demerita aliorum illos acceptat ad gloriam et hos iudicat a gloria esse excludendos; et hoc est habere rationem usus liberi arbitrii in aliquibus praedestinandis; et alios reprobare. (Conc. qu. 23 a. 1, 2 et 3 disp. 1, 2 etc.)

Quinto: quoniam Molina Conc. qu. 14 a. 13 disp. 37: „Illud praeterea vehementer displicet, inquit, quod aliqui

subiungunt pro quantitate auxilii gratiae cooperantis spectandam esse quantitatem actus, quem liberum arbitrium tali auxilio adiutum producit, quasi existente aequali auxilio Dei non possit esse intensior et ferventior actus contritionis aut dilectionis in uno homine quam in altero, quamdiu in via sunt; aut existenti inaequali auxilio, non possit esse aequalis actus in duobus, aut maior in eo, qui minori auxilio adiuvatur.“ Quod Molina repetit saepius in libro Concordiae et constituit veluti corollarium necessarium et principale totius systematis moliniani.

D. Thomas autem 1 P. qu. 112 a. 4: „Sed ex hac parte non potest accipi prima ratio huius diversitatis; quia praeparatio ad gratiam non est hominis, nisi in quantum liberum arbitrium eius praeparatur a Deo. Unde Prima Causa huius diversitatis accipienda est ex parte Dei.“ Et 2. 2 qu. 24 a. 3: „Illa virtus, secundum quam sua dona Deus dat unicuique, est dispositio vel praeparatio praecedens sive conatus gratiam accipientis. Sed hanc etiam dispositionem vel conatum praevenit Spiritus Sanctus movens mentem hominis vel plus vel minus secundum suam voluntatem.“

Sexto: quia Molina in Conc. qu. 23 a. 5 disp. 1 memb. 11 sic argumentando: „*Eo modo praedestinavit nos Deus iustificandos et salvandos, quo in tempore iustificamur et salvamur, ut D. Thomas hoc loco in argumento Sed contra affirmat. At adulti iustificamur, vitam aeternam consequimur, dependenter ex eo, quod libere velimus, ita ut integer effectus praedestinationis simul pendeat a libera voluntate Dei et a libero influxu arbitrii nostri. Ergo quod ex aeternitate fuerimus praedestinati . . . non pendet solum ex divina voluntate . . . sed simul etiam ex libera cooperatione et influxu nostri arbitrii praevisto . . .*“; sic inquam argumentando ex auctoritate et doctrina D. Thomae falsa Divo Thomae imponit. Etenim:

1) D. Thomas loco citato 1 P. qu. 23 a. 5 sic ait: „Sed contra est, quod dicit Apostolus Tit. 3, 5: „*Non ex operibus iustitiae quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit.* Sicut autem salvos nos fecit, ita et praedestinavit nos salvos fieri. Non ergo praescientia meritorum est causa vel ratio praedestinationis.“ Et Molina infert, quod praescientia meritorum est **ratio** praedestinationis; vel quod „*ex aeternitate fuerimus praedestinati, pendet ex libera cooperatione et influxu nostri liberi arbitrii*“!

2) D. Thomas ibidem ait et concludit: „*Impossibile est, quod totus praedestinationis effectus habeat aliquam causam ex parte nostra.*“ Molina autem sic concludit: „*Ita ut integer effectus praedestinationis simul pendeat a libera voluntate Dei et a libero influxu arbitrii nostri.*“

3) D. Thomas ait: *Eundem esse modum, quo Deus praedestinat nos salvos fieri, quo, dum exequitur in tempore praedestinationem, salvos nos facit.* Sed non ait: *Eundem esse modum, quo Deus praedestinat nos salvos fieri, et quo Deus nos in tempore iustificat.*

Modus enim salvos faciendi amplectitur totum praedestinationis effectum; et „*hoc modo, addit D. Thomas, praedestinatio ex parte effectus habet pro ratione divinam voluntatem, ad quam totus effectus praedestinationis ordinatur ut in finem, et ex qua procedit sicut ex Principio Primo Movente.*“

Modus autem iustificandi et modus augendi gratiam iustificantem et modus vitam aeternam consequendi dicunt effectus partiales, effectus in particulari, divinae praedestinationis; et sic, ait D. Thomas, „*nihil prohibet aliquem effectum praedestinationis esse causam et rationem alterius; posteriorem quidem prioris, secundum rationem causae finalis; priorem vero posterioris, secundum rationem causae meritoriae.*“ At Molinae placet omnia simul miscere.

Et adhuc ipse modus, quo in tempore iustificamur, non est sicut Molina imaginatur, sed sicut D. Thomas cum S. Augustino tradit: 1) in hac qu. 23 a. 2 dicens: „*Executio autem huius ordinis est passive quidem in praedestinis; active autem est in Deo. Est autem executio praedestinationis vocatio et magnificatio secundum illud Apostoli ad Rom. 8, 30: Quos praedestinavit, hos et vocavit; et quos vocavit, hos et magnificavit.*“ 2) Sicut ex professo declarat 1. 2 qu. 113 per singulos articulos, praesertim a. 3 et 6 et 8, in quibus expresse et verissime docetur, quod „*motus liberi arbitrii naturae ordine praecedit consecutionem gratiae, sequitur autem gratiae infusionem.*“ Unde utique, quod iustificemur, id est quod *consequamur gratiam iustificantem*, pendet simul etiam ex libera cooperatione nostri liberi arbitrii; sed quod libere cooperemur Deo nos vocanti et iustificanti et Deo consentiendo donum ipsius gratiae libere et liberrime acceptemus, pendet et efficitur et primo et principaliter causatur *ab ipso Deo infundente gratiam sanctificantem.* Infusio gratiae est **motio**; motio in anima et in potentiis

animae operativis est **motus**, et motus liberi arbitrii. Sed quid divinae motioni cum concursu molinistico? Quid gratiae actuali secundum SS. Augustinum et Thomam cum illo, quod Molina vocat **gratiam pendulam** ab arbitrio creato?

Septimo: quid ergo amplius? Molina recedit a D. Thoma in omnibus magnis quaestionibus ad hanc controversiam spectantibus, incipiendo a quinque viis, quibus Deum esse probari potest, et finiendo in quaestione de gratia operante et de iustificatione. Nihil commune Molinae cum D. Thoma, nihil libro Concordiae cum Summa theologica nec cum operibus aliis Angelici Doctoris.

Finiamus itaque cum Magistro c. 8 ad Romanos lect. 6: „*Eadem ratione omnia beneficia, quae nobis confert (Deus) ex tempore, praeparavit nobis ab aeterno.* Unde ponere, quod aliquid meritum ex parte nostra praesupponatur, cuius praescientia sit ratio praedestinationis, nihil est aliud quam *gratiam ponere dari ex meritis nostris; et quod principium bonorum operum est ex nobis et consummatio est ex Deo.*

Eadem ratione omnia beneficia, eadem ratione vocatio, iustificatio, donum perseverantiae et glorificatio fuerunt ab aeterno praeparata, id est *gratis omnino*.

Eodem modo, quo salvos nos facit, ita et praedestinavit nos salvos fieri: id est *non ex operibus, quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam.*

4. *Contraria doctrinae Ecclesiae.* Hoc namque thesis generalis caput, quia ex una parte corollarium est hactenus dictorum et ex alia fundamentum theologicum firmum illorum, quae circa ultimum caput restant dicenda, optimum idcirco erit, ut totaliter Bellarmino e Societatis Iesu Theologo relinquamus probandum et ostendendum. Bellarminus ergo lib. 2 de gratia et libero arbitrio c. 11 sic probat praedestinationem omnino gratuitam, qualiter S. Augustinus et D. Thomas docent et declarant, esse veritatem et doctrinam traditionalem Ecclesiae. Scribit enim:

a) „Probari potest veritas praedestinationis gratitae ex traditione Ecclesiastica; nam quamvis ante exortam haeresim Pelagianam veteres Patres quaestionem istam non adeo accurate tractaverint, sed tantum occasione oblata breviter sententiam suam aperuerint, ut S. Augustinus docet lib. de dono persev. c. 2, qui tamen c. 1 Cyprianum, Ambrosium et Nazianzenum pro hac sententia citat; tamen

post illam haeresim exortam **omnes omnino**, qui sanctitatis nomine in Ecclesia claruerunt, hanc ipsam sententiam apertissime docuerunt, ut perspicuum est: 1) ex S. Augustino in lib. de praedest. Sanctorum et de dono perseverantiae, in libro de corrept. et gratia, in epist. 105 ad Sixtum et alibi passim. 2) ex S. Prospero in lib. 2 de Vocatione gentium c. 1 et ultimo; in libro contra Collator. extremo et in responsione ad capitula Gallorum. 3) ex S. Fulgentio in libro de Incarnatione et gratia Christi. Ex S. Gregorio lib. 1 Dialog c. 8. Ex S. Anselmo, Beda, Primasio, Sedulio et aliis in c. 8 ad Romanos. 4) Ex S. Bernardo in serm. 23 et 78 in Cantica. 5) Ex S. Thoma in 1 P. qu. 23. Ex S. Bonaventura in 1 Sent. dist. 41 qu. 2, quo loco scribit quidem S. Bonaventura, Deum praedestinare homines ob certas causas solas sibi notas, et non ob solam voluntatem suam; sed eas causas non dicit esse ex parte operum praevisorum; intelligit autem voluntatem Dei non esse irrationalem, sed cum sapientia et consilio coniunctam; ut etiam loquitur Augustinus in Enchirid. c. 95.“

b) „Neque solum sancti isti Patres hoc affirmant; sed **antiquiores et doctiores ex ipsis**, quos ceteri postea secuti sunt, ad fidem catholicam hanc sententiam pertinere tradunt et contrariam ad Pelagianos reiciunt. Notabo aliqua loca, ut si qui forte contra sentiunt, intelligant ex iudicio sanctissimorum Patrum, in quam manifesto errore versentur.“

1) „*S. Augustinus* lib. de dono persev. c. 18: **Hoc**, inquit, **scio, neminem contra istam praedestinationem, quam secundum Scripturam Sanctam defendimus, nisi errando disputare potuisse.** Et c. 23: **Praedestinationis, inquit, huius fidem, quae contra novos haereticos nova sollicitudine nunc defenditur, numquam Ecclesia Christi non habuit.**“

2) „*S. Prosper* in respons. 1 ad obiectiones Gallorum: **Praedestinationem Dei, inquit, nullus Catholicus negat.** Et in epist. ad Rufinum de libero arbitrio: **Praedestinationem, inquit, tam impium est negare, quam ipsi gratiae contraire.** Nec responderi potest, eum loqui de praedestinatione in genere, non de praedestinatione mere gratuita; loquitur enim de praedestinatione, quam S. Augustinus defendebat, et quam Cassianus et alii quidam in Gallia oppugnabant.“

3) „*S. Petrus Diaconus* in lib. de Incarnat. et grat.

Christi extremo: **Anathematizamus, inquit, Pelagium, et Coelestinum, simulque Iulianum Edanensem, et qui illi similia sapiunt, praecipue libros Fausti Galliarum Episcopi, qui de Monasterio Lyrinensi provectus est, quos contra praedestinationi sententiam scriptos esse non dubium est.**

4) „*S. Fulgentius* in lib. item de Incarn. et gratia Christi cap. ultimo in ipso epilogo: **Cuius praedestinationis, inquit, veritatem, qua nos ante mundi constitutionem praedestinos in Christo testatur Apostolus, si quis detrectat cordis credulitate recipere vel oris confessione proferre; si ante ultimum diem vitae praesentis, impietatis suae contumaciam, qua Deo vivo et vero rebellis obsistit, non abiecerit: manifestum est, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Christo ante mundi constitutionem gratis elegit et praedestinavit ad regnum.**“

c) „His accedit publica Ecclesiae probatio. 1) Constat enim delatum fuisse ad Apostolicam Sedem, Coelestino Pontifice, a Prosperio et Hilario querimoniam, quod in Gallia presbyteri quidam doctrinam S. Augustini de praedestinatione reprehenderent. Quid autem Coelestinus rescripserit, perspicuum est ex epistola eius ad Gallos, in qua inter cetera, posteaquam magnis laudibus S. Augustinum extulit, ita subiunxit: **Unde resistatur talibus, quos male crescere videmus, nefas est haec pati religiosas animas, quarum afflictione, quia membra nostra sunt, nos quoque convenit macerari . . .**“

2) „Post illa Coelestini tempora . . . S. Leo Pontifex misit ad Concilium Arausicanum certa capitula de gratia et libero arbitrio, ex libris S. Augustini verbatim decerpta, quae voluit ab Episcopis illis recipi et subscribi, ut etiam factum est. Porro in illis capitulis continentur omnia fundamenta sententiae de praedestinatione gratuita, ut non possit ullus praedestinationem negare, nisi velit illis capitulis contraire.“

3) „Denique S. Gelasius in Concil. 70 Episcoporum non solum probavit omnia scripta S. Augustini et S. Prosperi; sed etiam contra damnavit libellos Ioannis Cassiani et Fausti Rhegiensis; cum tamen non ignoraret, potissimam contentionem inter Prosperum et Cassianum ac deinde inter Fulgentium et Faustum de scriptis S. Augustini de praedestinatione Sanctorum et dono perseverantiae fuisse.“

d) „Itaque Sedes Apostolica, non tantum semel, sed etiam secundo et tertio adversus Pelagianorum reliquias pro defensoribus gratiae et praedestinationis sententiam tulit; ut iam haec sententia non quorumvis doctorum opinio, sed fides Ecclesiae Catholicae dici debeat. Id quod in sequenti capite adhuc apertius, Deo adiuvante, monstrabitur.“

Hucusque Bellarminus, qui etiam in subsequenti cap. 12 probat, praedestinationem omni ex capite gratuitam esse, etiam testimoniis ex Scriptura depromptis.

5. Ac postremo *non satis recedit a doctrina Semipelagianorum.*

Pelagianorum ac Semipelagianorum doctrina inter alia, quae subsequuntur, continet capita: 1) Quod merita praeexistentia in hac vita sunt ratio et causa effectus praedestinationis. 2) Quod initium benefaciendi sit ex nobis, consumatio autem a Deo. (1 P. qu. 23 a. 5.) 3) Quod Deus vult voluntate aequali salvare omnes homines; ita quod non velit specialius salutem praedestinatorum quam reproborum. 4) Quod Deus vult omnes homines salvos fieri, si tamen ipsi velint volitione, quam Deus expectat a voluntate humana, non quam etiam ipse causet. 5) Quod Deus expectat consensum humanae voluntatis, ut homo velit et determinet seipsum, ut velit purgari et iustificari. 6) Quod voluntas humana divinae gratiae pariat opem, non gratia divina voluntatem humanam sibi faciat subiectam et obedientem. (S. August. lib. de grat. Christi c. 7 et 10, et in Literis Prosperi ad August. Et in Carmine de Ingratis. S. Fulgent. lib. de Incarnat. et gratia Iesu Christi c. 26. Conc. Arausic. 2.)

Molina autem in libro Concordiae scribit: 1) „Praedestinatio adultorum fuit secundum praescientiam boni usus liberi eorum arbitrii, habuitque Deus rationem illius in eis praedestinandis.“ „Integer effectus praedestinationis simul pendeat a libera voluntate Dei et a libero influxu arbitrii nostri.“ „Quod ex aeternitate fuerimus praedestinati . . . non pendet solum ex divina voluntate . . . sed simul etiam ex libera cooperatione et influxu nostri arbitrii praeviso.“ (Qu. 23 a. 5 disp. 1 memb. 11 concl. 9 et memb. 13 et ultimo.)

2) „Patet vocationem Dei internam multum etiam pendere a libero arbitrio eius, qui vocatur.“ „Rationique valde consentaneum, ut hunc potius quam illum miseri-

corditer adiuvet Deus, utpote minus ineptum et minus indignum ad dona Dei recipienda.“ „Propter bonos usus liberi arbitrii Cornelii Deum statuisset vocare illum peculiari modo ad fidem Christi.“ (Qu. 14 a. 13 disp. 9 et qu. 23 a. 5 disp. 1 memb. 12.)

3) „Quotiescumque liberum arbitrium ex suis viribus naturalibus conatur praestare est ad conandum totum id, quod ex sese potest, tam circa ea, quae fides habet ad discenda et amplectenda, quam circa dolorem de peccatis ad iustificationem, *a Deo conferri gratiam praevenientem auxiliare, quibus id faciat, ut oportet ad salutem . . .* Quod si conantibus ex suis naturalibus facientibusque, quod in se est, vel ut fidem amplectantur, vel ut de peccatis doleant, Deus non est semper praesto per auxilia et gratiam praevenientem, ut actus sint, quales ad salutem oportet; *quam ratione verum erit, Deum velle omnes homines salvos fieri?*“ (Qu. 14 a. 13 disp. 10.)

4) „Saepe etiam accidit, ut cum quo auxilio unus non convertitur, alius convertatur.“ „Imo fieri potest, ut aliquis praeventus et vocatus longe maiori auxilio pro sua libertate non convertatur; et alius cum longe minori convertatur.“ „Pro **sola** namque eorum **libertate** potest evenire, ut unus amplectatur fidem, alter vero eandem contemnat.“ (Ibid. disp. 12.)

5) „Quare esto iustus de huiusmodi actibus, ea ex parte, qua libere quidem, sed partialiter partialitate causae et non effectus, ab ipso emanarunt, **gloriaretur**, praecipue tamen gloriam et honorem in Deum referendo . . . sane non esset insipiens, sed verum diceret (ibid. disp. 12).“

6) „Virtutem nostram non in Deum, . . . sed in nostrum arbitrium nosque ipsos . . . esse referendam“ (ibid. disp. 33).

7) „Utique ab inaequali conatu et influxu liberi arbitrii provenire potest, ut, conferente Deo duobus hominibus aequale auxilium gratiae adiuvantis, unus eorum intensius operetur meliusque se disponat ad gratiam iustificantem quam alius; et ut, conferente eisdem inaequalia auxilia, aequae operentur; aut is interdum plus, qui minori suffultus est auxilio.“ (Ibid. disp. 39.)

8) „In potestate eiusdem arbitrii esse reddere cassam aut non reddere eiusmodi praevenientem Spiritus Sancti gratiam.“ „Talis consensus liberi arbitrii ac **influxus** neque re neque ratione formali distinguitur ab actu contritionis.“ „Quo fit, ut divisio sufficientis auxilii in **efficacem** et

inefficacem, nostra sententia, ab **effectu**, qui simul ab arbitrii libertate pendet, sumatur . . . Atque adeo in libera potestate nostra esse illa **efficacia** reddere consentiendo et cooperando.“ (Ibid. disp. 40, etiam 42.)

9) „Auxilia gratiae non habere ex natura sua, quod efficacia sint aut non sint; sed id pendere ex eo, quod arbitrium eis motum et excitatum consentire et cooperari velit aut non velit.“ (Ibid. disp. 53 memb. 1.)

10) „Deum habere quidem influxum in actionem voluntatis, non vero quo voluntatem ad consensum seu cooperationem determinet . . . Quoniam eo ipso, quod eam determinaret, auferret ab illa libertatem nec suae naturae illam relinqueret.“ (Qu. 23 a. 5 disp. 1 memb. 8.)

11) „Cum auxiliis ex parte Dei, cum quibus unus iustificatur et salvatur, alius pro sua libertate nec iustificatur nec salvatur . . . Ergo quod voluntas illa Dei aeterna, qua adultis ea media ex sua parte conferre statuit, quibus in beatitudinem perveniunt, *rationem praedestinationis* habuerit, tamquam a conditione, sine qua eam rationem non habuisset; ex eo fuit dependens, quod adulti ipsi eo modo pro sua innata libertate usuri erant suo arbitrio, ut ad eam pervenirent; idque Deus altitudine sui intellectus praeviderit.“ (Qu. 23 a. 5 disp. 1 memb. 11.)

Nota. Cardinalis Baronius loco supra citato sic etiam demonstrat, doctrinam Molinae non satis recedere a doctrina Pelagianorum:

„Proposit. 52: Semipelagianorum est dicere, quod voluntas hominis divinae gratiae pariat opem; non gratia humanam sibi subiiciat voluntatem. Haec ex Epistola Prosperi ad Augustinum.

Hic est error Molinae, qui ait, gratiam ex libero arbitrio efficaciam sumere. Sana sententia est: *Non ideo quis adiuvatur, quia voluit; sed quia adiuvatur, ut velit; semperque gratiam praecedere voluntatem.*

Prop. 53: Semipelagianorum est sententia, ut per naturalem facultatem petendo, quaerendo, pulsando accipiat, inveniat et introeat; hisque bonis naturae usus ad salutarem gratiam initialis gratiae ope meruerit pervenire. Item Prosper ad Augustinum.

Huic affinis est Molinae sententia, qua ait, qui facit, quod in se est, Deus non denegat gratiam; sicque, ut ait Prosper, gratiam comitem, non praeviam faciat humanorum meritorum eamque illis volentibus subdere.

Prop. 54: Semipelagianorum est praescientiam astruere humanorum meritorum, non eorum, quae Deus ipse facturus esset. Ibidem Prosper.

Affinis est his sententia Molinae, quae asserit esse praescientiam in Deo boni usus liberi arbitrii, qui liceat gratiam non mereatur accipere, aliquid tamen operari.

Prop. 55: Semipelagianorum est, ut perseverantia praecedenti libero humano arbitrio tribuatur. Hilarius ad Augustinum.

Est his affinis Molina. Contrarium sentit omnino S. Augustinus, ut perseverantia omnino sit donum Dei, et gratiam liberum praevenire arbitrium, ipsum actum volendi perseverantiam.

Prop. 56: Semipelagianorum est asserere, causam praedestinationis esse bonum usum liberi arbitrii, non Dei voluntatem simpliciter. Ibidem Hilarius. Contra haec pluribus Augustinus. S. Augustini assertae sententiae contra Semipelagianos, quod fides sit mere donum Dei, toto libro de praedest. Sanctorum.

Quod et perseverantia mere sit donum Dei, toto libro de bono perseverantiae.

Praescientia Pelagiana est dicere: *Deum praescivisse, quales futuri essemus*. Et Veritas Catholica est: *Praescivisse Deum, quales nos Ipse facturus esset*; adeo ut non hominis opus, sed suum praesciverit Deus.

Quod nulla est ex meritis praescientia, qua, quid futuri eramus, praescivit Deus; sed, *ut essemus*, praescivit. Ergo quae Ipse esset facturus, ut tales essemus."

